

Пише
Љубодраг
СТОЈАДИНОВИЋ

БАЛАДА О ЕМИРУ

Бојим се
да са случајем
пилота Емира
Шишића
мисију
борбених
пилота
сводимо
на бесмисао.
Ако некада
буду имали
са чиме
и на чему,
ако полете
и опале, ако
погоде – чему
да се надају?

Пуних шест година и који месец више, траје драма Емира Шишића. Нема поузданих назнака да ће се она окончати тако брзо, па бивши мајор ЈНА и Војске Југославије остаје у затвору. Можда режим под кључем за њега и није тако строг, Емир може да се виђа повремено са својима, али нико се још није хвалио тамницом. Да је добра, сви би тамо летовали!

Уосталом, зашто да се не вратимо спасоносном патосу: мајор Шишић је због разумевања слободe и односа према професији и допао затвора. Никада се не зна шта може бити и шта ће се догодити у следећој секунди. А посебно кад си у авиону.

Романтична прича о летењу заиста постоји, небески бескрај и све то. Лепо каже она незаборавна дечија песмица са „Радости Европе“: *Све што лети, хтело би да лети!* То је неопозиво тачно, мада све што лети, мора и да слети. Није човеку дато да буде Икар и да се претерано примиче сунцу. Могла би да му букну и изгоре крила.

Пилоти добро знају да је лет само поетични или драматични интермецо, како за кога, између дугих боравака на мајичи земљи. Кад си горе, одвојен од хоризонта, па још у магли или облацима, онда си најусамљенији на свету. Тако су ми говорили моји познаници који лете. А имам их много, и са њима радо размењујем своје прашинарске идеје о сигурном пробијању звучног зида и елегантном вађењу из ковита.

Једно време, они нису имали чиме да лете (гориво). А сада неће имати на чему (авиони). Ресурси истичу, а оно што не сме да узлети не може ни да лети. Радост Европе за српску авијацију. Куд ћеш, браце, кад је бескрај свуда око тебе и нема се, а само један пут води ка циљу. Па ти буди соко и потрефи!

Седмог јануара '91. (крај прошлога века) Емир Шишић службовао је у Бихаћу. Био је задужен „мигом-21“, летилицом која још у то време беше у позним средњим годинама. СФРЈ је још постојала, али се спремао за своју дугу агонију и сурови погреб. Пилоти су, наравно, бранили своју домовину. Како који, како коју. Тога дана почиње лично страдање авијатичара који је само урадио свој посао. И то сасвим сигурно и поуздано.

Те године у пуном замаху била је афера Шпелгељ и кампања увоза наоружања из Мађарске у Хрватску. Спремао се етнички рат за коначну поделу већ обамрле државе. Јесте та држава била клинички мртва, али је имала своју армију. Тада су се и појавиле врло веселе и досад ненадмашене идеје о томе да би војска, само ако мало запне, могла да надживи своју државу. То јест, да буде живља него што јесте, али после своје смрти. Таква утопија је само убрзавала разорне поделе, ЈНА је постала кадровски и технолошки генератор сукоба међу бившом браћом!

Но, какве то везе има са Емиром Шишићем? Има, и те какве! У јануару '91. он је, као део дежурне „паре“ узлетао како би спречио један фантастички

лет на правцу Капошвар–Загреб, у зони забрањеног летења. То је и био „пут кријумчарења оружја“, који је тако добро снимлио генерал Александар Васиљевић у трилеру о Шпелгељу. Филму који је последњи пут емотивно потресао СФРЈ као целовиту државу.

Шишић је имао задатак да упозори летелице (хеликоптере), да их врати, или да их обори ако се они оглуше о сигнале који би морали да буду познати свакоме пилоту, па макар он летео на моделима воздухоплова браће Рајт.

Мајор је све урадио како ваља и по процедури. Није вредело, два „зракомлата“ су тврдоглаво наставила своје. Тек онда је пилот добио наређење да те летеће ствари обори, па је он испалио две ракете. Једна је промашила (прошла између летилица због два снажна топлотно извора), а друга је оборила хеликоптер посматрачке мисије. Како је пилот могао да зна да су то посматрачи? Наравно, никако, јер је и њихов пилот летео илегално. Тако су погинула четири Италијана и један Холанђанин. Све остало је познато.

Шта је познато? Да је Шишић, као бубрежни болесник, релативно нормално живео све док 9. маја 2001. није ухапшен у Сегедину. Тамо је желео да купи лекове. Изручен је Италији и осуђен на доживотну робију. А затим му је казна смањена на петнаест и на коначних дванаест година. Пребачен је у Србију да одлежи остатак казне, по споразуму о трансферу осуђеника.

За Шишићеву судбину тесно је повезан извесни Хрват Данијел Боровић, пилот ЈНА, који је у јануару '91 побегао у Хрватску, све са авионом и туђим чизмама, које је позајмио од некога. Боровић је „откуцао“ колегу хрватским властима, и отуда Емир на потерници. Али, савест је дошла по своје. Пред италијанским судијама Боровић је сведочио у корист Шишића. Дакле, пилот је само радио свој посао, најбоље што је умео и морао, он у том случају није могао да донесе другу одлуку осим оне коју су донели његови надређени.

У српском затвору Емир Шишић се нада слободи, верује у њу, да не верује не би било ни 7. јануара! Писао је молбу, јер је истекао више од пола изречене казне, али су га ови наши одбили. Образложење је чудно, да не кажемо несувисло. Али, правнички заврнуто и уплетено. Ако га преведемо на обичан језик, оно гласи: *Не смемо да те пустимо, обећали смо Италијанима, наљутиће се!*

То по споразуму о трансферу.

Некако сам убеђен да има начина да Шишић још ових дана, рецимо до Нове године изађе на слободу, и прослави је са својима. Бојим се да са Емировим случајем мисију борбених пилота сводимо на бесмисао. Ако некада буду имали са чиме и на чему, ако полете и опале, ако погоде – чему да се надају? ■

Аутор је коментатор листа „Политика“